

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

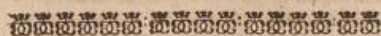
Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XII. Epilogus de vitæ puritate, exemplo, alijsque prærequisitis in Evan[ge]lico operario.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

tentur, doctrina verò eadem ubique repetenda sit, ut parvulis hoc Evangelij præbeatur. Edidit nuper Summus Pontifex Paulus V. pro diligentia in linguarum peritia acquirenda Breve Apostolicum, quod hoc loco inferendum censui.

PAVLVS EPISCOPVS Servus Servorum Dei.

AD Perpetuam rei memoriam.
Apostolica servituti onere, infirmitati nostra à Domino, inscrutabili consilio ejus, imposto, assidue admoemur, sapientibus, & insipientibus constitutos nos esse debitores; ut scilicet per ministerium nostri Apostolatus, qui sapiunt, quod sanctus docet Bernardus, non desipiant; qui non sapiunt, sapiant, & qui desipuerunt, respiciant: quibus verbis instrui nos satis perspicimus, ut fideles in fide, & charitate conservare, infideles ab infidelitatu tenebris educere, & hereticos, ac peccatores à pervertitate erroris, ac servitute peccati liberare, aspirante gratia DEI, à quo omnis sapientia, pastoralis sollicitudine procuremus.

Cum vero præceptum Domini lucidum illuminet oculos, ac testimonium ejus fidele sapientiam præset parvulis, omni vigilantia procurare debemus, ut Predicatores, & Doctores verbi DEI ad opus DEI operandum instructi reddantur in dies magis, & partes suas, quantum cum Domino fieri potest, ad gloriam ejus, & utilitatem animarum quotidie melius, & feliciter adimplant. Cui rei plurimum conducere satù constat Linguarum cognitionem, Hebraicæ præsertim, Græcæ, Latinae, & Arabicæ: hæc enim conversione infidelium opportunissima esse dignoscitur, quando magna eorum pars aut Arabi, è loquitur, aut intelligit: ac si unquam reliquarum trium Linguarum notitia in Ecclesia DEI utilis fuit, verbum nostrum proficere utilissima est: hostis enim huic mani generis Linguarum scientia, singulari dono DEI hominibus tradita, ad ipsius Largitoris contumeliam, & fidei suæ Catholica detrimentum, nunc ut cum maxime abutitur.

Quamobrem s. l. rec. CLEMENTIS PAPAE VII. Prædecessoris nostri, quantum conditio temporis patitur, vestigiis insistentes Motu proprio, & ex certa scientia, maturaque deliberatione nostra, deque Apostolica, nobis attributa potestate plenitudine, hac nostra perpetuò valitura Constitutione sancimus statuimus, & ordinamus, ut in cujusvisque Ordinis, & Instituti Regularium, tam mendicantium, quam non mendicantium, etiam quomodolibet exemptorum, & Apostolicæ Sedis immediatè subjectorum, studijs omnibus, trium Linguarum hujusmodi, Hebraicæ videlicet, Græcæ, & Latinae, in majoribus verò, ac celebrioribus etiam Arabicæ Doctores, Regularis quidem, & ejusdem Ordinis, si in illo harum Linguarum sufficientem notitiam habentes sint, si minus secularis, aut alterius Ordinis Regularis, qui illas actu, & diligenter doceant, habeantur, si studia in Orbibus, & locis existunt, ubi Linguarum prædictarum peritus conducendi facultas est: studium verò Locorum, ubi hujusmodi Doctores desunt, cum primùm in alijs studiis, ubi Lingua hujusmodi docebuntur. Scholares tantùm profecerint, ut docendi alijs idonei fierent, de istis Scholaribus provideatur.

Quod, ut citius & facilius fieri possit, & sperati fructus ex Linguarum hujusmodi studio appareant, omnibus, & singulis Regularibus Superioribus sub indignationis n. s. p. eadem auctoritate, tenore præsen-

tium præcipimus, & mandamus, & si ipsi negligentes fuerint, eorumdem Ordinum Regularium apud nos, & Sedem Apostolicam Proceptoribus injungimus, eorum conscientias desuper onerantes, ut omni cura, & sollicitudine quantum citius provideant, ut Schola Linguarum hujusmodi quamprimum instituantur, ac Doctores prædicti deputentur, eorumdemque Linguarum Lectionibus Scholares assignentur, qui illis sculam, & assiduam operam navent. Hi verò Scholares ut alacrius huic studio incumbant, volumus, & decernimus, ut in promotione ad Doctoratus gradus, & ad alios sui ordinis honores illi, ceteris paribus, præferantur, qui in cognitione trium saltem Linguarum prædictarum profecerint, ita, ut ad illas docendas apti sint. Non obstant, Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusvis statutis, & consuetudinibus, privilegia quoque, indultis, & litteris Apostolicis, quibusvis Universitatibus, illarumque Rectoribus, ac Ordinibus prædictis, & illorum Superioribus, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis: Quibus omnibus, & singulis eorum omnium, & singulorum tenores presentibus pro plene, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscunque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum Sanctionis, statuti, ordinationis, præcepti, mandati, injunctionis, onerationis, voluntatis, decreti, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Dat. Rome apud Sanctum Marcum, Prid. K. l. Augusti, An. Incarnationis Dominicæ M. DC. X. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

C A P V T XII.

Epilogus de vitæ peritate, exemplo, aliisque prærequisitis in Evangelico operario.

UT summam omnium se è, quæ hæcenus de Ministrorum probitate divinis, quasi ad Epilogum redigamus, placuit hic ex B. Francisco Xaverio, Apostolico viro, quid ipse in prædicatoribus sancti Evangelij desideraret; ex ejus vita per Horatium Turcellinum conscripta ite memoriam revocare. Is igitur lib. 6. vitæ ejus c. ultimo sic scribit:

Horat.
Turcell.
in vita
B. Xaverij

Socios Ethnicis convertendis, Neophytisque erudiendis, operam daturus, non modò lectissimos requiebat, sed huic rei maxime debitos; ut nihil quamvis speciosum ac præclarum tanto præferrent negotio, quo nihil superis gratius, mortalibus utilis reperiretur. Nec magnificus solum conversum hortator erat, sed etiam auctor, plus rebus ostendens, quàm verbis præcipiens. Namque Gentilium conversione, atque instructione in omni vita ipsemet nihil habuit antiquius. Quin etiam Socios, qui ex India, aut ex Lusitania ad eum venissent, ita vocabat in divini hujus Ministerij societatem, ut speciosissimo cuique eam provinciam præmium daret laborum. Primarios quippe viros potissimum tanto munere præficebat, auctoritatem

Act. 18.
tem

Aa. 12.

tem sequens Apostolorum, qui *Cum audissent recepisse Samaritanam verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem*, Apostolorum scilicet Principes. Quocirca ceniebat ad Apostolicum munus deligendo viros egregia, diuque spectata fide, virtute, constantia, sanctitate: tum quia tales utique viros res ipsa postulat, tum verò, quoniam usum doctrinae senterat, eam provinciam esse gravissimis Sathanæ tentationibus, molestijs, ærumnis expositam.

Idem

sanctitatem potius quàm doctrinam expeibat

Proinde in ejusmodi Dominicæ vineæ operariis prudentiam magis ac sanctitatem, quàm scientiam doctrinamque expeibat, rarus ad tot tantasque difficultates superandas necessarium profectò esse virtutem; ad Ethnicorum autem conversionem plus momenti sanctimoniam facere quàm doctrinam. Quod si virtutem decoraret eruditio, tum verò agebat egregios perfectosque Evangelij præcones exstere; Japoniæ maxime opportunis, ceterisque locis, ubi acria Barbarorum ingenia subtilibus interrogationibus Christianam Religionem solerter explorent.

Notitiã

peregrinã linguã requirerebat

Ceterum in omnibus Ethnicorum cultoribus requirebat ingenium, facultatem, ac studium peregrinæ linguæ addiscendæ, haud dubius sine sermonis commercio in Barbaris ad Christum aggregandis, novisque Christianis instituendis nihil admodum profici posse. Itaque Apostolos, priusquam Genes docere aggederentur, divinitus imbutos omnium facultatibus elinguarum. Præcipue operabatur omnes ingenti animo: tum servandorum cupiditate flagrare, nunquam, ut ejus rei prætermitterent occasionem, sed avidè arripere ut gererentque. In Neophytorum verò salutem atque institutionem strenuè agebat inisti, infantes baptismo expiari, pueros erudiri Catechismo, & ante omnia baptizandis infantibus incuriam vitari, oblivionemque percipiendi, ut quantum humana ope providere posset, nemo profusus periret sine baptismo, unico puerilis ætatis auxilio.

Suadebat quoque ut verbis rebusque, Neophytorum concilianes sibi, studere ab eis parentum loco diligi, colique: sic enim natura comparatum esse, ut amor omnia æqui, bonique consulat, nihilque sit amanti difficile. Quocirca in novis Christianis excolendis, non fortius, quàm perseverantius eorum perferrent vitia, infirmitatem sustinerent, frugemque sementis factæ, laborumque (quamvis sæcæ spei) fructum velut boni Christi Domini agricolæ expectarent: haud ignari, *Qui seminant in lacrymis in exultatione messuros*. Quod si talibus initio Christiani non viderentur quales expererent, ita se cum eis gererent, ut cum improbis filijs boni patres: Dei que benignitate fieri, qui hominum mentes suo demum tempore ad bonam perducit frugem, non diffiderent eos aliquando tales fore, quales optarent. Proinde nunquam desinerent illos omni studio colere, præsertim cum DEUS communis omnium patens, quamvis læsus à nobis, benignè tamen omnibus facere non desistat.

Jam com veteribus Christianis multum temporis esse conterendum negabat, ne fraudarentur novi. Quod si officiosiorum congressus vitari nequissent, & sermones inferendos de rebus divinis, a que ad animarum salutem pertinentibus; ut aut pijs ex cultu monitis paulatim fierent meliores, aut ceterè colloquiorum severitatem averfati, nostrum nos negotium agere sinerent in instituendis Neophytis.

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

Exiguos verò fructus cum hominum approbatione maximis fructibus cum aliqua vel minima offensioncula potiores ducebat: parvos quippe fructus cum virtutis exemplo perceptos, & diuturnos esse, & semper augeri; contraque ingentes offensionem hominum vitiatos paulatim corrumpi atque intrerire. Itaque eos jubebat adversus omnes facilitatem ac submissionem adhibere, *Pacem*, ut ait Apostolus, *cum omnibus hominibus habentes*; contentionesque maxime cum Religiosis viris ac Sacerdotibus omni ope vitantes. Et simul præcipiebat, ut facilitatis magis, quàm gravitatis memores hilari lætoque vultu exciperent omnes, neminemque omnino aspiciantur, ut *omnis Christo lucrifacerent*.

Hebr. 12.

Discitabat etiam, quod boni virtus non pariat, humanas artes haud quaquam parituras sine virtute. Proinde caverent diligenter, ne pervulgata hominum via dignitatem atque honorem aut expeire viderentur; nec suis diâis, factisve, ad humanam potius, quàm ad divinam tenderent gratiam. Veram utique auctoritatem, egregiam virtutis comitem, non hominum donum esse, sed Dei. Itaque si quando homines ipsi per se humanis artibus (omisso cælesti præsidio, germanaque virtute) quaerant auctoritatem; divino consilio fieri, ut eam parare dum student, fundius periant: ne scilicet vitia sint hominibus dona cælestia, sed haud secus, quam par est, expectentur è celo: nam quibus in divinarum rerum procuratione hominum gratia, quam DEI potior sit, eos non tam divinum honorem spectare, quàm suum: verum sacrilegam illam ambitionem demum in ipsorum ignominiam exitumque erupturam.

Itaque sibi quisque prima esset cura, suumque animum summa vi excolere; deinde in alienorum culturam animorum verteret curas. Neque enim alienæ salutis consulturum, qui suam negligeret; neque memorem fore aliorum, qui obvisceretur sui. Contraque facile evenire, ut cui sua salus cordi esset, ejus cura in aliorum quoque redundaret salutem. Quocirca nullum diem rerum divinarum meditatione, & conscientie examine vacuum sinerent præterire, & quod die ecquid in divino obsequio deliquissent, ecqua in re suo officio, aut divinis defuissent conatibus, reputarent: secumque cum suis mentibus circumspecterent, quàm multa per eos DEUS ipsorum vitio efficere desineret potius, quàm quid per ipsos efficeret. Alterum enim modestiæ, absolutæque virtutis incitamentum esse, alterum superbiæ, vecordiaeque, divina facta sibi vendicantis; qua enim verò non aliam pestem perniciosioris pijs hominibus repetiri.

Puerilis porro ætatis educationem præcipuum opus existimans, monebat, ut Christianam doctrinam puerorum gregibus, quoad ejus fieri posset, per se ipsi traderent, nec intermissio tam frugifero opere, neque aliis commisso. Ceterum neminem puerorum offenderent, irritarentve, sed ad veniam faciles in levioribus noxis conniverent. *Remittentes minas*, ut monet Apostolus; quo scilicet timida ætas alacrius salubrem capere disciplinam. Adversus Magistratus Præpositosque Ecclesiasticos moderatione tenderent modestaque; neque ullis, quamvis ingentibus eorum delictis, atque injuriis lacessiti, cum eis ullo modo susceperent simulates. Ferendo enim & dissimulando magis quam obstitendo superiores vinci, si minus

H 3

ut

ut suam ipsi cortigant vitam, ac certe ut rem Christianam minus impediunt. Quocirca eos quasi suorum conatum, ac laborum patronos, in fructus emolumentique partem vocarent, quicquid boni perceptum esset, id illis, secundum DEUM, acceptum referentes. Ita demum Christi vineæ operarios plus adjuutorum defensorumque (si forte verbo aut facto ab alijs violarentur) aut certe minus advesariorum habituros.

Jam auctor erat humilitatis benignitatisque ministeria, non minus sæpè quàm libenter, exequendi: in valetudinarijs, publicisque ejus custodiae ægros ac vinculos officii pietatis, corrogatarumque stipe, sublevandi; sed ita ut simul corporibus animisque curandis opera præberetur, inimicitias sedando, odia restringendo, tollendo lites, dissidentes ad pacem atque amicitiam adducendo. His quippe charitatis officijs divinum amorem in animis nostris accendi, aliorum animos ad similia excitari facta; Dei servis ad rei Christianæ propagationem plurimum accedere fidei auctoritatisque. Præcipuè verò temere obloquentium rumores contemnerent, qui sæpè timidorum conatus frangunt atque debilitant. Extat de ea re egregiam præceptum P. Gaspari traditum, quod tale est: *Si tibi pia ministeria obeunt, ut sis, obirent improbi, de illorum vocibus non magnopere laborabis; ne quis animadvertat, te hominum vocibus à Dei obsequio absterri, id vero laborabis. Nam quicumque talibus in rebus falsam infamiam, sermonisque hominum extimescunt, mundi verius quàm Christi milites sunt, utpotè quos humanus respectus magis moveat, quam divinus. Ad ultimum illud tibi antiquissimum esse volo, ut memor te Societatis JESU membrum esse, omnibus in factis, dictisque tali capite & corpore dignus existas. Hæc ex monitis faciliè apparet, non modò quàm sedulo, setioque Franciscus socios exemplis pariter & præceptis, ad omnem prudentiæ ac sanctitatis excoletet laudem: verum etiam quàm valde omnibus in rebus Xaverij & Ignatij sensus inter sese congruerent, quippe cum eodem tempore (et si infinito propemodum locorum intervallo distincti) Ignatius in Italia Socijs præciperet, Franciscus in India. Sed videlicet unus atque idem*

spiritus illa utriusque dictabat, utrobique Societatem ad certam formam disciplinam, caelestemque ambobus prudentiam inspirans. Nihil autem prudentior Xaverius in præcipiendo quàm in regendo fuit: Quippe ubicunque locorum esset, à Præpositis Societatis subinde omnibus de rebus certior fieri volebat; cunctisque incommodis non secus medebatur ac si adesset præsens. Nam decedens imperabat eis, ut ad se certis temporibus literas mitterent, quibus literis Sociorum tum veterum, tum recentium numerum, genera, facultates, exponerent: nimirum quibus virtutibus præditi, quibus doctrinis & artibus exculti, quibus addicti ministerijs, quas ad res maxime nati aptique viderentur, quæ in unoquoque cupiditas conservandorum animorum emereret, quos quisque ferret fructus, quibus urgeretur angoribus, quibus molestiis, ac morbis tentaretur, premereturque.

Demum (adeò in rebus etiam minimis attentus erat ac diligens) de domesticis famulis, ac servis, de ære alieno, talibusque rebus fieri se jubebat certiorum. Deque singulis vel personis vel rebus, utcumque res posceret, per literas præcipiebat. Nec mandasse contentus, quid facto opus foret, simul imperabat Præpositis, ut ad se quam primum scriberent, an sibi quisque mandata curasset, ut scilicet hoc illis imperium curam acueret exequendi mandata. Ceterum et si ultimas Orientis terras perlustrans in barbararum Gentium conversionem incumberet totus: tamen immensa Oceani spatia remensus Socios suæ fidei creditos idemdem revisebat, ratus sibi pro suo duplici manere partiendas curas, ut sic adesset alienis, ut non deesset suis. Singulati utique industria ac virtute perfecerit, ut si spectes quantum Christi cultum propagaverit, nullum spatium de Societate cogitandi habuisse: sin autem quantopere Societatis res curarit consideres, nihil aliud aut egisse, aut agere potuisse videatur. Hæc Turcellinus.

